

ความเป็นมาของปัญหา

เนื่องจากวรรณกรรมเป็นงานศิลปะที่สร้างขึ้นจากจินตนาการผสมผสานกับความเป็นจริงทางสังคม และประสบการณ์ของผู้เขียนเอง และวรรณกรรมที่ดีจะต้องมีโครงเรื่องที่สมเหตุสมผล มีตัวละครที่สมจริง และลึกซึ้งทางด้านอารมณ์ มีแก่นเรื่องที่แสดงถึงปรัชญาชีวิตที่จะกระตุ้นให้ผู้อ่านมองเห็นแก่นแท้ของชีวิตมนุษย์ และทำความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น¹ ศาสตร์ที่นำมาใช้วิเคราะห์วรรณกรรมที่มีเนื้อหาเน้นถึงตัวละครที่มีความซับซ้อนทางด้านอารมณ์ได้ก็คือ จิตวิทยา

จิตวิทยา (psychology) เป็นศาสตร์ที่มุ่งศึกษาจิตใจของมนุษย์โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการนำหลักจิตวิเคราะห์ (psychoanalysis) มาวิเคราะห์วรรณกรรม 3 ลักษณะคือ

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรม อันได้แก่ แก่นเรื่อง ปมปัญหา ลักษณะนิสัย และพฤติกรรมของตัวละครเอกในนวนิยาย
2. เพื่อศึกษางานเขียนเชิงอัตชีวประวัติ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนักเขียนกับงานวรรณกรรมว่ามีส่วนเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันและพิสูจน์ให้เห็นว่า ' วรรณกรรมเป็นสัญลักษณ์ในการแสดงออก (symbolic action) ของกวี' ดังที่ฟรอยด์เขียนไว้² และนักเขียนได้นำประสบการณ์ของตนเองมาเป็นวัตถุดิบในการเขียนวรรณกรรม ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่โดยเสนอทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปตามอายุด้วย
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการ และความเปลี่ยนแปลงในด้านกลวิธีการเขียนวรรณกรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่ากลวิธีการเขียนของคอนราดเป็นกลวิธีการเขียนนวนิยายอัตชีวประวัติ

การศึกษาดังกล่าวต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับจิตวิเคราะห์ว่าจะต้องเป็น

¹ สุธา ศาสตร์, วรรณคดีเปรียบเทียบ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2525), หน้า 55.

² ชลธิรา สัตยาวัฒนา, 'การนำทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์แผนใหม่แบบตะวันตกมาใช้กับวรรณกรรมไทย' (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 10.

1. การศึกษาที่มุ่งเน้นความสนใจศึกษาโครงสร้าง และบริบทของเนื้อหารวรรณกรรม โดยศึกษาที่มาของพฤติกรรม และปมปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอก

2. ศึกษาวรรณกรรมในฐานะที่เป็นงานสร้างสรรค์จากชีวิตของนักเขียนเอง³

ผู้วิจัยเลือกนวนิยาย 15 เล่มของคอนราด นักเขียนชาวอังกฤษในช่วงปี 1895 - 1924 มาศึกษาวิเคราะห์ด้วยจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ เนื่องจากงานของเขานับเป็นงานที่มีชื่อเสียงในแง่การสร้างตัวละครที่มีความซับซ้อนทางด้านความคิดและอารมณ์ อีกทั้งยังใช้ประสบการณ์ของตนเองเป็นวัตถุดิบในการเขียน โดยเน้นแก่นเรื่องเกี่ยวกับการแสวงหาตัวตนของตนเอง และการดำเนินชีวิตเพื่อค้นหาความสุขที่แท้จริง

นอกจากนั้น คอนราดยังใช้กลวิธีการประพันธ์แบบใหม่ที่มีลักษณะเด่นเป็นของตนเอง คือทำลายความต่อเนื่องของเวลา โดยมักเริ่มนวนิยายของเขาที่กลางเรื่อง หรือเริ่มเมื่อเกือบถึงจุดสูงสุดของเรื่อง (Climax) แล้วจึงค่อยย้อนกลับไปกล่าวถึงเรื่องที่เกิดขึ้นก่อนหน้า และยังเริ่มใช้ตัวละครผู้บรรยาย (narrator) เป็นผู้เล่าเหตุการณ์ในเรื่อง โดยเสนอตัวละครจากภายนอกผ่านสายตา ของผู้บรรยาย ดังที่ G.S. Fraser เขียนไว้ในบทความ Indian Summer ว่า

Conrad is certainly ' very original technically '. The most natural way to tell a story of adventure is straight forwardly, from one episode to another. Conrad likes to begin in the middle, or at a climax ... and then work back to what led up to this climax ... He presents character from outside as an observer sees them. ' 4

ซึ่งกลวิธีดังกล่าวเป็นกลวิธีที่มีอิทธิพลต่อนักเขียนในยุคต่อมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเฟล สกอตต์ ฟิตเจอร์อัลด์ (F. Scott Fitzgerald) ผู้เขียนนวนิยายเรื่อง The Great Gatsby

³ Newton P. Stallknecht and Horst Frenz, Comparative Literature : Method and Perspective. (London : Illinois University Press, 1971) p. 142.

⁴ G.S. Fraser, editor, The Modern Writer and His World (London : Andre Deutsch LTD., 1964), p.87.

ดั่งที่เซอร์จิโอ เปโรซา (Sergio Perosa) เขียนไว้ในหนังสือ The Art of F. Scott Fitzgerald ว่า

If it is not a complete conscious influence, it was an indirect lesson that Fitzgerald drew from both writer (Henry James and Joseph Conrad) and in particular from Conrad. Neither of them can be ignored if we want to see the reason that account for success of Gatsby and it's novelty in the corpus of Fitzgerald's works. ⁵

ในขณะที่เดียวกัน Frederick R. Karl ก็เขียนไว้ใน A Reader's Guide to Joseph Conrad ว่า บทบันทึกของคนแรกเป็นการแสดงให้เห็นการทดสอบคว่าไปถึงลักษณะของงานสร้างสรรค์ว่าต้องเป็นการวิเคราะห์ชีวิตของผู้แต่งเอง ' Conrad's notes came in a period of creative decline and show upon even cencory examination that as a self - critic. ' ⁶

การสร้างงานเขียนที่มีลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์ชีวิตนั้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า คนแรกนำทฤษฎีจิตวิทยาของฟรอยด์มาใช้สร้างลักษณะนิสัยของตัวละครควบคู่ไปด้วย ดังจะเห็นได้จากการตั้งชื่อเรื่องให้มีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับทฤษฎีจิตวิทยาที่นำมาใช้ เช่น นวนิยายเรื่อง The Nigger of The ' Narsissus ' นั้น คนแรกตั้งใจให้ชื่อเรือ 'นาร์ซิส' ในนวนิยายเป็นตัวแทนของชื่ออาการนาซิซิสม์ (Narsisism) ในทฤษฎีจิตวิทยา หรือการใช้จากแม่น้ำคองโกในนวนิยายเรื่อง Heart of Darkness เป็นตัวแทนของจิตใต้สำนึกของมนุษย์

นอกจากนั้นคนแรกยังใช้ประสบการณ์ในชีวิตของเขาเองเป็นวัตถุดิบสำคัญในการเขียนโดยทั้งตัวละครเอก , เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในเรื่อง และจากต่างก็สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นสิ่งที่คนแรกนำมาจากประสบการณ์ในชีวิตจริง จากการนำงานเขียนอัตชีวประวัติประเภทบันทึก และจดหมาย มาเทียบเคียงกับเนื้อหาของนวนิยายของเขาเอง

⁵ Sergio Perosa, The Art of F. Scott Fitzgerald trans. Charles Matz and The Author (Michigan : The University of Michigan Press, 1969) p. 76.

⁶ Frederick R. Karl, A Reader Guide to Joseph Conrad (New York : The Noonday Press , 1983) p. 21.

ความน่าสนใจของนวนิยายของคอนราดยังอยู่ที่ความแปลกใหม่ของเนื้อหาที่เสนอเรื่องเกี่ยวกับการเดินทางไปยังดินแดนไกลโพ้น (exotic) ซึ่งยังแปลกใหม่สำหรับชาวอังกฤษในสมัยนั้น ประกอบกับชีวิตของนักเดินเรือที่ต้องเผชิญกับพายุในทะเล รวมทั้งความโดดเดี่ยว, ความแปลกแยก และความอิสระ ของการเป็นนักเดินเรือก็ยังสร้างความเข้าใจในการติดตามเรื่องราวอีกด้วย

ผู้วิจัยได้แบ่งนวนิยายทั้ง 15 เล่มของคอนราดออกเป็น 5 ช่วง เพราะนวนิยายของเขามีความต่อเนื่องทางด้านเนื้อหา และแก่นเรื่องเป็นช่วงๆ ช่วงละ 3 - 4 เรื่อง คือ

1. นวนิยายช่วงแรก ได้แก่ Almayer's Folly, An Outcast of The Island และ The Nigger of The 'Narsissus'
2. นวนิยายช่วงที่ 2 ได้แก่ Heart of Darkness, The Secret Sharer และ Lord Jim
3. นวนิยายช่วงที่ 3 ได้แก่ Nostromo, The Secret Agent และ Under Western Eyes
4. นวนิยายช่วงที่ 4 ได้แก่ Chance, Victory และ The Shadow Line
5. นวนิยายช่วงสุดท้ายได้แก่ The Arrow of Gold, The Rescue และ The Rover

แม้ว่าจะมีนักวิเคราะห์บางคนท่านจัดเรื่อง Heart of Darkness และ The Secret Sharer ไว้ว่าเป็นเรื่องสั้นขนาดยาว (long - short story) ทว่าผู้วิจัยจัดทั้งสองเรื่องเป็นนวนิยายขนาดสั้น (short novel) เนื่องจากทั้งสองเรื่องมีลักษณะของนวนิยายครบถ้วน คือ ทั้งสองเรื่อง

1. เป็นเรื่องเล่ามีตัวละครมาก มีเหตุการณ์หลายเหตุการณ์ และระยะเวลาในเรื่องใช้เวลานานพอสมควร
2. กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ ทั้งอารมณ์ และความคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นบันทึกทางอารมณ์ของมนุษย์ทุกประเภท เช่น ความเศร้า ความทุกข์ ความเสียใจ และ ความดีใจ
3. กล่าวถึงความขัดแย้งต่างๆของมนุษย์ทั้งความขัดแย้งในตนเอง ความขัดแย้งกับบุคคลอื่น และความขัดแย้งกับสังคม ⁷

⁷ ศรีเรือน แก้วกังวาล , อ่านคนอ่านวรรณกรรม (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2529) หน้า 15.

เนื่องจากวรรณกรรมของคอนราดมุ่งเสนอภาพของความคิด และความรู้สึกของตัวละครโดยใช้ชีวิตประวัติของตนเองเป็นวัตถุดิบในการเขียนดังได้กล่าวมาแล้ว การใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ มาใช้วิเคราะห์นวนิยายของคอนราดจึงทำให้ผู้วิจัยเข้าใจพฤติกรรมและการแสดงออกของตัวละครได้ดีมากยิ่งขึ้น และทำให้ได้เห็น ว่า ตัวละครคือส่วนหนึ่งของผู้เขียนจริง และการศึกษานวนิยายอัตชีวประวัติโดยใช้ชีวิตประวัติของผู้เขียนมาประกอบการวิเคราะห์ด้วยนั้น ทำให้ผู้อ่านเข้าใจนวนิยายอัตชีวประวัติได้ดีลึกซึ้งกว่าการวิเคราะห์เฉพาะตัวนวนิยาย เนื่องจากนวนิยายอัตชีวประวัติ คือ การนำเสนอความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการตอบสนองของความปรารถนา และการเสนอสภาพจิตใจของผู้เขียนเอง

นอกจากการนำทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์มาวิเคราะห์วรรณกรรมจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจตัวเนื้อหาวรรณกรรมได้ดีมากยิ่งขึ้นแล้ว ผู้อ่านยังสามารถนำทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย โดยนำไปใช้วิเคราะห์พฤติกรรมและการแสดงออกของคนที่พบในสังคม เพื่อทำความเข้าใจเขาได้มากยิ่งขึ้น และยังนำไปทำความเข้าใจตนเองได้ดียิ่งขึ้น โดยพยายามค้นหาจิตใต้สำนึกของตนเอง วิเคราะห์ลักษณะนิสัยของตนเองได้ และสามารถหาหนทางแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องของตนเองได้

วัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้า

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งที่จะวิเคราะห์เปรียบเทียบวรรณกรรมกับชีวประวัติของคอนราดด้วยทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ เพื่อวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อศึกษาแก่นเรื่อง และโครงเรื่องของนวนิยายของโจเซฟ คอนราดตามแนวจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์
2. เพื่อศึกษาว่าตัวละครเอกในนวนิยาย คือส่วนหนึ่งของตัวคอนราดเอง
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการของนวนิยายในด้านเนื้อเรื่อง และฉาก เปรียบเทียบกับประวัติของคอนราดเอง

สมมติฐาน

ซิกมันด์ ฟรอยด์เน้นการศึกษาเรื่องจิตใต้สำนึก ซึ่งชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนกับงานวรรณกรรมที่เขาสร้างขึ้นว่ามีส่วนเกี่ยวเนื่องกัน ตัวละครก็คือส่วนหนึ่งของผู้เขียน และเรื่องราวที่เกิดขึ้นก็คือชีวประวัติของผู้เขียน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์นวนิยายในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้นำนวนิยายของคอนราดทั้งหมด 15 เล่ม คือ

<u>นวนิยาย</u>	<u>ปีที่พิมพ์</u>
1. Almayer's Folly	1895
2. An Outcast of The Island	1896
3. The Nigger of The 'Narsisus'	1897
4. Lord Jim	1900
5. Heart of Darkness	1902
6. Nostromo	1904
7. The Secret Agent	1906
8. Under Western Eyes	1911
9. The Secret Sharer	1912
10. Chance	1913
11. Victory	1914
12. The Shadow - Line	1917
13. The Arrow of Gold	1917
14. The Rescue	1919
15. The Rover	1922

การเรียงลำดับนวนิยายตามปีคริสต์ศักราชในที่นี้ ผู้วิจัยเรียงลำดับตามเวลาในการตีพิมพ์ครั้งแรกของนวนิยาย และไม่ได้นำนวนิยาย 3 เล่ม คือ เรื่อง Romance, Suspense และ The Sister มาศึกษาวิเคราะห์ด้วย เนื่องจากนวนิยายเรื่อง Romance นั้นคอนราดเขียนร่วมกับฟอร์ด มาด็อกซ์ ฟอร์ด (Ford Madox Ford) ซึ่งไม่สามารถถือได้ว่าเป็นงานเขียน

ของคอนราดเองโดยตรง และไม่สามารถนำมาเทียบกับชีวประวัติของคอนราดได้ เพราะ การเขียนร่วมกัน 2 คน ย่อมต้องมีทัศนคติ และภูมิหลังของทั้งคู่ผสมผสานกัน ส่วนนวนิยาย เรื่อง Suspense นั้น คอนราดเริ่มเขียนขึ้นในปี 1924 และยังเขียนไม่เสร็จสมบูรณ์ ก็เสียชีวิต ไปก่อน เช่นเดียวกับนวนิยายเรื่อง The Sister ที่เขียนค้างไว้เพียง 7 ตอนตั้งแต่ปี 1912 จึงไม่ สามารถสรุปหาแก่นเรื่อง ปมปัญหา และลักษณะนิสัยของตัวละครในนวนิยายได้

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้นำงานเขียนเชิงอัตชีวประวัติของคอนราดมาใช้เป็นข้อมูล ในการศึกษาด้วย 3 เล่ม คือ A Personal Record ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1912 และ Notes on Life and Letter ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1921 และ Tales of Hearsay ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1925 มาใช้เป็นข้อมูลเทียบเคียงกับนวนิยายทั้ง 15 เรื่องเพื่อพิสูจน์ให้เห็นชัดเจนขึ้นว่า นวนิยายของคอนราดเป็นนวนิยายเชิงอัตชีวประวัติ

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ที่ผู้วิจัยเลือกนำมาใช้วิเคราะห์เนื้อหาของ วรรณกรรมมี 6 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีโครงสร้างบุคคลิกภาพ ทฤษฎีโครงสร้างของจิต ทฤษฎี นาซิซิสม์ ทฤษฎีสัญชาตญาณ และทฤษฎีความกังวลของจิต และทฤษฎีเรื่องความทรงจำใน จิตใต้สำนึก เนื่องจากทั้ง 5 ทฤษฎีนี้มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของวรรณกรรม และสามารถ นำมาวิเคราะห์นวนิยายของคอนราดได้อย่างครบถ้วน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้บทความของนักจิตวิเคราะห์ที่ศึกษาทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ของฟรอยด์มาศึกษาประกอบด้วย

วิธีการดำเนินการศึกษา

1. ศึกษาทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ เพื่อเลือกนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้
2. วิเคราะห์นวนิยายของคอนราดทั้ง 15 เล่ม
3. วิเคราะห์ตัวละครเอกในนวนิยายของคอนราดเปรียบเทียบกับตัวผู้เขียนเอง
4. สรุปผลการศึกษาค้นคว้า และข้อเสนอแนะ
5. จัดพิมพ์และเสนอผลงานในรูปแบบของวิทยานิพนธ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ของการวิจัยนี้คือ เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ทฤษฎีจิตวิทยาวิเคราะห์
นวนิยายอัตชีวประวัติของนักเขียนอื่นๆต่อไป

คำสำคัญ

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freudian psychoanalysis theory) คือการนำ
ทฤษฎีทางจิตวิทยาวิเคราะห์พฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งในที่นี้คือตัวละครเอกในนวนิยาย โดย
พยายามวิเคราะห์ความจริงเกี่ยวกับจิตใจ และพฤติกรรมของมนุษย์ในแง่มุมต่างๆ⁸

วรรณกรรม (Literature) ตามความหมายทั่วไปนั้น ดร.สิทธา พิณีภูวดลให้คำอธิบายไว้ว่า หมายถึงงานเขียนในรูปบทกวีนิพนธ์ ร้อยกรอง เรื่องสั้น และข้อเขียนทั้งหมดที่ใช้
ภาษาร้อยแก้ว ได้แก่ บทความ สารคดี นวนิยาย เรื่องสั้น เรียงความ บทละคร บทภาพยนตร์
บทโทรทัศน์ ตลอดจนคอลัมน์ต่างๆในหนังสือพิมพ์⁹ ทว่า คำว่าวรรณกรรมที่ปรากฏใน
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีความหมายเพียงแค่นวนิยายเท่านั้น

นวนิยายอัตชีวประวัติ (Autobiographical novel) คือ นวนิยายที่นักเขียนวาด
ภาพตัวเองในนวนิยาย โดยผู้เล่าเรื่อง และตัวละครมีต้นแบบจากผู้ประพันธ์ และใช้
สรรพนามบุรุษที่ 1 เล่าเรื่อง หรือ เป็นนวนิยายที่ตัวละครมีลักษณะนิสัย และประสบการณ์
ใกล้เคียงกับผู้ประพันธ์ โดยใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 ในการเล่าเรื่อง¹⁰

⁸ ศรีเรือน แก้วกังวาล, อ่านคนอ่านวรรณกรรม (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
โอเดียนสโตร์, 2529), หน้า 20.

⁹ สิทธา พิณีภูวดล, ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย (กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2515) หน้า 35.

¹⁰ พวงคราม พันธุ์บุรณะ, นวนิยายเชิงอัตชีวประวัติในผลงานของโกแลต
(กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536) หน้า 360.